Anul V. 15 Ianuarie, 1911. Nr. 2.

REVISTA TEOLOGICĂ

organ pentru știința și vieața bisericească.

Abonamentul: Pe un an 10 cor.; pe o jumăt. de an 5 cor. — Pentru România 12 Lei.
Un număr 50 fil.

LITERATURĂ DE PROPAGANDĂ RELIGIOASĂ.

Arătasem în numărul trecut al acestei reviste primejdia ce a început deja să ne amenințe pe urma înstrăinării intelectualilor noștri de credința religioasă. Dar nu e destul să ne oprim numai la această constatare dureroasă, ci trebue să ne gândim și la mijloacele necesare pentru a îndreptà răul.

Sunt multe acele mijloace, căci pe multe căi poți influințà în direcție religioasă sufletele oamenilor. In numărul nostru trecut am amintit pe cele mai însemnate dintre ele, dând făgăduința de a revenì la fiecare îndeosebi. De data aceasta vreau să atrag atențiunea asupra *literaturii de propagandă religioasă*, la care până acum noi ne-am gândit foarte puțin.

In alte biserici și la alte popoare, cari au ajuns să înțeleagă mai bine decât noi taina conducerii sufletelor în cele religioase, o întreagă literatură străbătută de spirit creștin stă în serviciul acestui scop. Novele, povestiri, romane, drame etc., cu diferite subiecte, duc sămânța învățăturilor lui Christos în toate păturile societății. Apar biblioteci întregi cu asemenea scrieri potrivite pentru cetitori din toate clasele sociale, de ambele sexe și de diferite vârste. Pe un preț bagatel capeți o lectură foarte edificătoare.

Cât bine se răspândește pe această cale! O mamă, care se îngrijește nu numai ca copilul ei să fie bine hrănit și bine îmbrăcat, ci mai ales ca să fie bine crescut, văzând cu durere cum se ivește în desvoltarea odorului ei un defect care-i amenință frumsețea caracterului, între alte măsuri de îndreptare îi va pune în mână și o lectură potrivită să-i aducă aminte și să-l preocupe

de virtutea care-i trebueşte. Dascălul, profesorul, catihetul conştiu de chemarea sa, prin ce ar puteà să povăţuească pe elevi, ca ei să-şi întrebuinţeze timpul liber cu mai mult folos, decât trezindu-le interesul şi dragostea de a cetì scrieri cu conţinut moralizător. Educatorul înţelept trebue să se gândească la mijloacele de lipsă pentru a îndrumà pe elevii săi în cele bune și atunci când el nu petrece în mijlocul lor. Dar preotului, câte ocazii nu i-se dau ca să aducă vorba de publicaţiile bune din literatura creştină, să le recomande şi răspândească cu zel? In conversaţii zilnice, când cercetează pe bolnavi, în predici chiar, el îşi poate aduce aminte de acest lucru, care astăzi trebue să facă parte din sfera chemării preotului luminat. Şi nu numai preotul, ci toţi aceia cari simt binefacerile religiunii, au datoria morală să contribue la răspândirea şi întărirea adevărurilor ei în sufletele altora, făcând propagandă şi prin scrieri corespunzătoare acestui scop.

A sosit timpul să începem o asemenea lucrare şi la noi. Altfel înzadar ne tânguim mereu, că intelectualii noştri nu cercetează biserica şi nu vin la sfintele taine a mărturisirii şi cuminecăturii. Numai prin actele cultului extern, săvârşite şi acestea de multeori fără pietatea cuvenită, astăzi nu-i mai poţi însufleţi pentru credinţă şi legà de biserică. Trebue să le trezim şi cultivăm mai întâi conştiinţa religioasă, căci numai având îndemnurile acesteia vor împlinì şi cele din afară ale legii. Iar în scopul cultivării conştiinţelor religioase nu ne putem lipsì de mijloacele acomodate împrejurărilor şi trebuinţelor timpului nostru. Astăzi nu mai poţi câştigà o biruinţă, când pleci în luptă numai cu armele veacurilor trecute. Astfel şi ostaşii lui Christos, dacă e să purtăm cu succes lupta sfântă pentru întronarea împărăţiei lui Dumnezeu între oameni, trebue să ne alegem armele corespunzătoare cerinţelor vremii.

Contrarii credinţii înţeleg aceasta, de aceea nu lasă neîntrebuinţat nici un mijloc ca să facă curs ideilor lor între oameni. Prin presa zilnică, prin foiletoane, prin reviste şi scrieri literare de tot felul, ei lucrează cu un zel vrednic de o cauză mai bună. Câtă otravă pentru suflete nu se vinde astăzi pe piaţa largă a publicităţii! Să nu creadă cineva că în clasa intelectualilor noştri ea nu ar fi pătruns. A pătruns prin tiparurile străine, cari în

multe familii de ale noastre sunt cetite cu aviditate. Mi s'a dat să văd circulând din mână în mână asemenea publicaţii străine, chiar foiletoane tăiate din ziarele budapestane, pline cu otravă sufletească. Şi cum educaţia religioasă mai ales a celor cari arată interes faţă de astfel de lecturi e şubredă, ajunge să cetească azi o glumă plină de ironie, mâne o batjocură hulitoare la adresa credinţii şi a bisericii, ca să se înstrăineze cu totul de ele. Unora ca acestora le poţi tot spune să vină la biserică și să se apropie de sfintele taine, căci urechi au — dar nu aud. Trebue să dai sufletelor direcţie spre Dumnezeu, ca să iubească podoaba casei sale.

Ei bine, noi nu vom puteà face această operă de educaţie creştinească, dacă vom privì nepăsători cum alţii, prin scrisul lor, se fac stăpâni pe suflete. Ne trebue și nouă o literatură creştină, ca să combatem răul şi să aşezăm binele în locul lui. Dacă deocamdată ne lipsesc scrierile originale cu acest caracter, ne vom mulţumì și cu traduceri bune din alte limbi. Pe lângă unele începuturi uitate de mai nainte, în anii din urmă au apărut câteva traduceri foarte potrivite pentru o propagandă religioasă în clasa cultă. Mă gândesc la cele două romane religioase ale lui Sienkiewicz: *Quo vadis?* și *Să-l urmăm!* cari aparţin literaturii universale. De curând a apărut *Fabiola* sau biserica din catacombe, de cardinalul Wiseman, un roman al cărui subiect e luat din vieaţa creştinilor din timpul persecuţiei de sub împăratul Diocleţian. Foarte instructiv este romanul social *Pe urmele lui Hristos* (2 părţi), tradus de P. S. Sa arhiereul Nicodem Munteanu după prelucrarea datorită preotului rus Gr. Petrov. In acest roman găsim o admirabilă interpretare a principiilor moralei creștine în mijlocul referinţelor culturale și sociale de astăzi. Incă în a. 1898 a apărut la Blaj romanul *Ben Hur sau zilele lui Mesia,* de Lewis Wallace (în 2 tomuri).

S'a făcut un bun început și cu două biblioteci de propagandă creştină. Una e «Biblioteca educativă», care apare sub îngrijirea alor 4 profesori dela facultatea teologică din Bucureşti. Până acum a publicat frumosul roman *Eustatiu Placid,* tradus de pr. C. Iordăchescu, și *Socialistul,* o povestire tradusă de G. Ionescu. A doua e «Biblioteca bunului creştin», în care harnicul arhiereu, P. S. Sa Nicodem Munteanu, a publicat până acum 5

numere, conţinând lucruri bune, îndeosebi *Crâşma trează* şi *Argatul lui moş Procopie* (aceasta şi pentru popor), două istorisiri tălmăcite după Gr. Petrow. Aceste două biblioteci merită o cât mai mare răspândire printre meseriaşi, tinerimea din licee, în şcoalele de fete şi în sânul familiilor.

Edificătoare pentru oricine, dar mai ales pentru preoţi şi candidaţi de preoţi, e povestirea *In slujba adevărată* de I. N. Potapenko, apoi *Un mare păstor* şi *Nu din partea aceia, sau datorie de episcop*, ambele tălmăcite după Gr. Petrow. N'ar trebuì să existe în biserica noastră nici un singur preot, care să nu fi cetit îndeosebi pe cea dintâi (costă 60 bani) dintre aceste trei povestiri.

Mamele din clasa noastră cultă cu greu vor găsì o lectură mai folositoare decât *Mama sf.* (noi zicem fericitului) *Augustin* de episcopul Bougaud, tipărită cu îngrijirea părintelui Dr. E. Dăianu.

Acest început îmbucurător de a traduce scrieri de propagandă religioasă în limba noastră, trebue continuat. S'ar găsì şi la noi traducători destul de buni, numai trebue să ne preocupe chestia. Eu am făcut cu un fost elev al seminarului, astăzi preot de curând sfinţit, o încercare bunişoară. La o asemenea lucrare folositoare s'ar puteà angajà şi alţi preoţi de ai noştri, chiar dacă traducerile ce ni le-ar da ar trebuì să treacă prin revizia unui bun cunoscător al limbei noastre; tot asemenea catiheţii, profesori dela liceele şi seminariile noastre. Ce e drept, nu e lucru uşor să faci traduceri bune dintr'alte limbi, dar lucrând cu îngrijire şi, în caz de lipsă, având şi ajutorul cuiva mai iscusit în manuarea condeiului, se pot învinge greutăţile. In câţiva ani am aveà măcar ceeace ne este mai neapărat de lipsă şi în această privinţă, mai ales dacă s'ar face o înţelegere pentru o lucrare cu sistem între cei dornici de lucru. Prin o astfel de literatură, care prin o formă frumoasă ar face să se strecoare în suflete învăţăturile creştine, s'ar pregătì în măsură însemnată terenul pentru aplicarea celorlalţi factori de educaţie religioasă-morală, iar ideile stricăcioase, cari încep să pătrundă şi în sânul societăţii noastre, le-am combate şi alungà.[1]

Dr. Nicolae Bălan.

[1] Toate scrierile amintite în acest articol se pot comandà dela Librăria arhidiecezană.

TAINA POCĂINŢII.

IV.

Intrebările se vor pune în rândul poruncilor şi ar fi cele mai potrivite următoarele:

Spune-mi fiule, că în adevăr ai venit la mărturisire pentru a te curăţi de păcate, sau pentrucă eşti dedat a o face aceasta în timpul acesta, pentru a satisface unui obiceiu? Iţi pare rău de păcatele săvârşite şi te căeşti din toată inima? Nădăjdueşti dela Dumnezeu iertarea păcatelor? Nu cumva păcătueşti chiar prin necredinţă în provedinţa lui Dumnezeu? În minunile Lui şi în a Lui îndurare? Nu cumva te îndoeşti despre adevărurile învăţăturilor lui Dumnezeu, despre sfinţenia tainelor şi a rânduelilor bisericeşti, sau nu aparţii în taină unei secte? Cinsteşti sfinţii îngeri şi îndeosebi pe Maica Domnului, ca una, ce e rugătoare pentru noi, şi te rogi de ea, ca să se roage şi pentru tine? Nu cumva ai cerut ajutor dela duhuri necurate, căutând a te pune în legătură cu ele, şi nu umbli cu farmece şi cu descântece, punându-te în contact cu astfel de vrăjitori? Nu cumva pui pond pe visuri deşerte, pe darea cu cărţi, pe întimpinări, întâmplări şi alte presemne? Nu te-ai lenevit întru învăţarea şi pătrunderea adevărurilor divine? Nu defaimi şi desconsideri sfânta Scriptură şi cărţile sfinţilor părinţi? Nu iai în deşert cuvintele sfinte şi nu le întrebuinţezi făcând haz şi batjocură din ele? Nu iubeşti vre-o persoană sau vre-un lucru mai mult ca pe Dumnezeu? Eşti aplicat a te aduce pe tine şi tot ce ai tu aici pe pământ ca jertfă pentru voia lui Dumnezeu? Pui-ţi nădejdea în cineva sau în ceva cu desconsiderarea lui Dumnezeu? N'ai păcătuit prin încrederea prea mare în puterile proprii, în virtuţile sau bogăţiile proprii, în loc de încrederea în îndurarea şi milostenia lui Dumnezeu? N'ai desconsiderat un adevăr clar şi desluşit cu privire la credinţă, votând sau susţinând contra convingerii proprii vre-un lucru? Mulţămeşti lui Dumnezeu pentru tot şi toate din inimă curată? Nu cumva te revolţi vre-odată contra lui Dumnezeu şi blastemi sau sudui lucrurile şi făpturile lui Dumnezeu şi ale provedinţii divine? Nu cumva ai păcătuit din iubire cătră unii sau alţii, sau din dorinţă de a te face unora plăcut, cauzând însă altora nedreptăţi şi pagube şi călcând astfel legea lui Dumnezeu?

Acestea cu referinţă la prima poruncă.

Întrebările la *porunca a II-a* ar fi următoarele:

Nu cumva te-ai închinat la vre-o făptură a lui Dumnezeu sau la vre-un lucru? Ai în casa ta icoane sfinte? Nu te ruşinezi aţi mărturisì credinţa faţă de alţii? «Tot cel ce mă va mărturisì pe mine înaintea oamenilor, mărturisi-l-voiu şi eu pe el înaintea Tatălui meu, carele este în ceriuri; iară cel ce se va lepădà de mine înaintea oamenilor, şi eu mă voiu lepădà de el înaintea Tatălui meu, carele este în ceriuri». Mat. X, 32—34. «Că oricine se va ruşinà de mine şi de cuvintele mele, şi fiul omenesc se va ruşinà de acesta, când va venì întru mărirea sa şi a Tatălui şi a sfinţilor îngeri». Luca IX, 26. Nu desconsideri lucruri sfinte, ca apa sfinţită, anafora? Te cumineci mai de multeori şi cu evlavie? Nu eşti rob al desfătărilor pământeşti, a îngânfării, a sgârceniei, a nesaţiului în beutură şi mâncare, precum şi al altor plăceri? N'ai păcătuit prin o supunere servilă timpului de azi şi obiceiurilor, cari de multeori sunt păgubitoare pentru curăţenia conştiinţei şi a vieţuirii creştineşti?

Cu referinţă *la a III-a poruncă* ar fi de întrebat:

N'ai jurat strâmb pe numele lui Dumnezeu? Şi dacă nu strâmb, dar totuş pentru lucruri neînsemnate şi fără a fi silit, numai din uşurătate sau din obiceiu rău? Nu cumva nu ţi-ai împlinit vre-un jurământ sau vre-o făgăduinţă solemnă? Nu cumva ai cerut ajutorul lui Dumnezeu şi al sfinţilor îngeri la lucruri rele? N'ai cugetat batjocoritor sau despreţuitor despre lucruri sfinte, sau ai vorbit şi ai lucrat astfel?

La *porunca a IV-a* am pune întrebările acestea:

Ţii la sfinţenia duminecilor şi a sărbătorilor prin mergerea regulată la biserică? Ceteşti sfânta Scriptură şi urmezi învăţăturilor ei prin vieţuirea şi lucrările tale? Ţii posturile prescrise de biserică, rugăciunile şi alte rânduieli ale ei? Dacă cu considerare la sănătate, oficiu, etate sau alte împrejurări, eşti împedecat a postì, dator eşti a postì sufleteşte, aşa că te reţii mai mult ca altădată dela a vorbì de rău şi a micşorà pe deaproapele; că cauţi mai ales atunci a face bine deaproapelui şi mai ales aceluia, pentru care şi aşa vieaţa întreagă e un post. Nu cumva te leneveşti în zilele de lucru, petrecând timpul în trândăvie, în plăceri deşerte şi ospeţe?

La *porunca a V-a* ar fi următoarele întrebări:

N'ai păcătuit prin neascultarea şi necinstirea părinţilor, prin oprirea hranei şi a celor de lipsă, mai ales în timpul neputinţelor şi a slăbiciunilor, sau după moartea lor prin aceea, că nu ai făcut nimic, nici o milostenie, nici o rugăciune pentru odihna sufletului lor? N'ai fost prea dur faţă cu ei cu vorba şi cu fapta? Îţi creşti copiii în frica lui Dumnezeu şi îi înveţi cele de folos? Nu le-ai dat vre-un exemplu rău prin vorbe sau prin fapte? Nu eşti prea aspru cu copiii tăi, cu nevasta ta şi cu casnicii tăi? Porţi grije de ei, nu numai faţă de cerinţele trupeşti, ci mai ales faţă de cele sufleteşti, sau le demânzi chiar lucruri, cari sunt contra poruncilor lui Dumnezeu? Eşti supus deregătoriilor lumeşti şi bisericeşti?

In legătură cu *porunca a VI-a* ar fi:

N'ai omorît pe cineva intenţionat sau neintenţionat, mijlocit sau nemijlocit, prin încordare peste puteri, prin chinuri etc? N'ai adus pe cineva la sinucidere prin urmărire, prin apăsare, prin ameninţare? N'ai provocat pe cineva la duel? N'ai dat anză la vre-o provocare? N'ai săvârşit vre-un omor sufletesc prin vătămare, ură sau duşmănie? Să-ţi dai bine seama că Dumnezeu nu primeşte nici o jertfă, nici o rugăciune, dela cela ce are în inima sa stăpân ura şi duşmănia împotriva altora! N'ai omorît animale fără cauză, numai şi numai să te desfătezi la chinurile lor? Sf. Scriptură fericeşte pe ceice au milă cu animalele şi poartă grije de ele. Nu ţi-ai ruinat sănătatea prin prea mare încordare la lucru, prin nesaţiu în beutură şi mâncare, sau prin alte patimi? N'ai cugetat vre-odată la sinucidere? Vieaţa nu e a omului, ci a lui Dumnezeu, care ne-a dat-o; ea e asemenea unei sentinele, care numai atunci se poate mută dela locul ei, când celce a pus-o, o rechiamă. Adevărata măreţie a sufletului constă în a purtà cu resignaţiune orice dureri şi năcazuri, nu a fugì de ele cu laşitate.

Până suntem în vieaţă cu trupul, putem aduce sufletului moarte prin astfel de păcate, prin cari îi răpim pentru totdeauna îndurarea lui Dumnezeu, aşa de exemplu prin o încăpăţinată împotrivire faţă de adevărul recunoscut, prin o înrăutăţită stăruinţă în păcate, prin o desăvârşită nepărere de rău şi prin nepocăinţă, prin desnădăjduire şi alte asemenea acestora. Nu cumva şi tu ai căzut în asemenea păcate?

La muieri ar mai fi și aceste întrebări de pus: Nu cumva ai omorît sămânța în tine, pentru a te ferì de neplăceri? În sf. Scriptură copiii se privesc ca un dar dela Dumnezeu, ca un noroc, ca o binecuvântare a părinților, ca toiag la boală și bătrânețe. Mântuitorul zice: «Nu le dați sminteală, căci îngerii lor văd pururea fața Tatălui meu, care este în ceriuri».

Față cu un judecător sau primar ar mai fi următoarele întrebări:

Nu cumva ai osândit în cunoștință de cauză pe nevinovați, ori ai scăpat pe vinovați? Cine judecă peste altul, totdeauna să-și aducă aminte, că și peste el este alt judecător, care nu privește în fața nimănui și zice: «A mea e răsbunarea, eu vreau să răsplătesc».

Venind la *porunca a VII-a* ar fi cam următoarele de observat și de întrebat:

Despre păcatele împotriva acestei porunci zice sf. apostol Pavel că «rușine este a le și grăì» (Efes. V, 12). Pentru a nu călcà porunca aceasta trebue să ne ferim de tot luxul, de toată trândăvia, să lepădăm nesațul în beutură și în mâncare, mai cu seamă să ne ferim de beție despre care zice sf. apostol Pavel, că 'n ea e fărădelegea (Efeseni V, 18).

Te-ai ferit cu toată tăria de aceste trepte ducătoare la păcatul acesta?

Te-ai ținut în junețe și până a nu te căsătorì (în genere în afară de căsătorie) în curățenie și în castitate? Nici când să nu uităm, că trupul nostru e un lăcaș al Duhului sfânt, sfințit prin sfintele taine și închinat lui Dumnezeu. Sf. Pavel zice: «au doară luând mădulările lui Christos, le voiu face mădulări curviei? Să nu fie!» (I Cor. VI, 15). În căsătoria ta ți-ai păstrat credința? Legea noastră cea creștinească se deosebește de celelalte religiuni mai ales și prin aceea, că cere dela credincioșii săi păstrarea credinței între soți, după asemănarea legăturii dintre Christos și biserică. Nici nu e iertat să uităm, că am făcut un jurământ în biserică înaintea lui Dumnezeu, pe care să nu l facem de batjocură și să ne nizuim ca cu cununa, cu care ne-am cununat, cu aceea odinioară să putem pășì curați și nepătați și înaintea lui Dumnezeu.

La *porunca a VIII-a* sunt următoarele întrebări de pus:

Nu ţi-ai însuşit ceva direct sau indirect, ceeace n'a fost a tău, mai cu seamă lucruri închinate lui Dumnezeu sau bisericii? Nu ai întrelăsat să îndeplineşti lucruri, la cari ai fost obligat? Nu ai păcătuit prin aceea, că te-ai purtat cu inima împietrită şi fără milă faţă de săraci şi nenorociţi, bolnavi şi bătrâni, prin neajutorarea acestor nenorociţi? Noi am primit bunurile noastre dela Dumnezeu spre dreapta chivernisire şi odată vom da seamă, dacă le-am folosit după voia lui Dumnezeu. N'ai făcut vre-o pagubă deaproapelui prin lăcomie la averea lui, la pământurile lui? Ai întrebuinţat cum se cuvine puterile trupeşti şi sufleteşti, pe cari ţi-le-a dat Dumnezeu, ori le-ai îngropat ca sluga cea rea?

Cu referinţă la *porunca a IX-a* ar fi de întrebat:

Ai înegrit pe cineva înaintea judecăţii sau a altor autorităţi, din răsbunare sau din prepus fără temeiu? N'ai scos vorbe în lume despre scăderile şi păcatele altora? Cine judecă pe altul ia un drept al lui Dumnezeu, care singur numai e adevăratul judecător al faptelor omeneşti, zicând: «Nu judecaţi, ca să nu fiţi judecaţi!... Ce vezi aschia în ochiul fratelui tău, iară bârna din ochiul tău nu o simţi»? (Mat. VII, 1 şi 3).

În fine la *porunca a X-a* ar fi următoarele întrebări:

Invidiezi pe cineva pentru ceva? Nu te-ai bucurat de paguba cuiva? Nu pretinzi dela alţii cinstirea ta, amabilităţi şi linguşiri? Nu eşti însuţi prea închipuit, cercând să te înalţi pe tine înjosind pe alţii? Nu ai dorit altuia rău, boală sau chiar moartea? Rădăcina tuturor cugetelor păcătoase, a tuturor doririlor şi faptelor rele, e mândria şi tovarăşul ei — pisma.

Ca de încheiere se mai pune şi întrebarea: Nu-ţi aduci aminte încă de vre-un păcat? Nu cauţi vre-o desvinuire, vre-o acoperire sau vre-o îndreptăţire a păcatelor ce le-ai săvârşit în anumite împrejurări? Biserica se roagă: «Nu căută o suflete, vre-o desvinuire, vre-o acoperire sau vre-o îndreptăţire la păcatul săvârşit! Caută să încunjuri prilejul şi ispita la păcat». Ai părăsit păcatul sau ai domolit cel puţin boldul spre păcătuire, mai ales al păcatului mărturisit şi faţă de care ai făgăduit că te vei îndreptà? Ai dorinţa inimii şi hotărîre tare, că în viitor te vei ferì de păcatele cari acum le-ai mărturisit? Un propus tare

însemnează mult în lucrarea renaşterii sufleteşti? Mai ai vre-o povară pe sufletul tău? Ce păcate ai mai săvârşit, care-ţi apasă sufletul?

V.

Având la mărturisire *copii* ne-am folosì de întrebările următoare: Zici fiule rugăciunile zilnic, cari şi când? Şi zici cu pietate, cu evlavie, şi te cugeţi la Dumnezeu, ori la altceva, când zici rugăciunile? Chemi în ajutor pe Dumnezeu la începutul oricărei lucrări? Faci semnul crucii cu evlavie, ori iute şi nu cu băgare de seamă? Te pregăteşti pentru o vieaţă folositoare şi plină de hărnicie? Şti că e păcat a trăì în trândăvie? Înveţi sârguincios? Cinsteşti pe părinţi, nu cumva te împotriveşti şi le calci voia lor? Asculţi tu de oamenii mai bătrâni, de ceice sunt crescătorii tăi, de ceice sunt învăţătorii şi sfătuitorii tăi? N'ai obiceiul rău de a ţineà cu îndărătnicie la voia şi dorinţele tale? Nu eşti rânzos? Nu ocăreşti? Nu înjuri? Nu te-ai certat cu cineva, ori n'ai făcut ca alţii să se certe? Nu ai spus cândva vre-un neadevăr? Nu ai luat numele lui Dumnezeu îndeşert? Nu ai batjocorit pe alţii, mai ales pe bătrâni şi neputincioşi? Eşti invidios pe cineva şi pentru ce? Cugeţi tu, că omul e mai împodobit cu omenia, cu cinstea, cu virtutea şi cu mintea, decât cu cele mai scumpe şi luxoase haine? Nu te-ai îmbătat? Când ai bani, nu-i întrebuinţezi pe lucruri de nimic? N'ai luat lucruri străine fără permisiune? N'ai bătut sau chinuit vre-un animal? Nu te-ai certat la joc cu alţii, nu i-ai înşelat, ori i-ai asuprit, mai ales pe cei mai mici ca tine? Nu ai râs, n'ai vorbit şi te-ai purtat totdeauna cum se cuvine în sf. biserică? N'ai făcut cumva ceva, ce de ruşine ori de frică faţă de alţii, ori în faţa părinţilor nu făceai? Dacă ai făcut, ce anume ai făcut?

VI.

Întrebările puse la mărturisirea unui *preot* ar fi cam acestea:

Eu păstor păcătos, nu sînt judecător ca să te judec pre tine, ci sînt numai martor ales de tine faţă cu Dumnezeu. Judecătorul nostru este Domnul Iisus Christos, înaintea Lui descopere secretul inimii tale şi te căeşte! În zilele sfântului post şi a sfintelor rugăciuni ţi-ai dat silinţă a cunoaşte păcatele şi greşelile tale? Crezi tu în sfânta Treime, precum mărturisesc sfinţii apo-

stoli, prorocii şi sfânta noastră biserică? Petreci tu înaintea lui Dumnezeu ca David, cel ce mereu vedeà pe Domnul, şi ca apostolii, cari simţeau în sufletul lor pe Christos viu? Trăieşti tu după voinţa lui Christos, după exemplul dat noauă prin vieaţa lui sfântă? Ce conştiinţă ai tu înaintea lui Dumnezeu? E inima ta, vieaţa ta, cugetul tău şi dorinţa ta curată? N'ai păcătuit cu simţul văzului, gustului, pipăitului, auzului, mirosului, ori cu limba ori în alt chip? Te sârgueşti întru cetirea şi învăţarea sfintei Scripturi şi ce lucruri te preocupă mai mult, lumeşti sau cereşti, trupeşti sau sufleteşti? N'ai iubit făptura mai mult decât pe Făcător? N'ai observat în vieaţa ta idoli ca egoismul, ca trufia, ambiţia, orgoliul propriu, dorinţa de a te înavuţì, desfătarea, şi alte dorinţe deşerte? Te sileşti a le alungà dela tine? Te rogi sârguincios la Tatăl cel Ceresc să-ţi dee curăţenie de toate întinăciunile? Nu iai numele lui Dumnezeu îndeşert? Îţi îndeplineşti conştienţios jurământul depus înaintea lui Dumnezeu, înaintea neamului şi al patriei? In serviciul bisericei fiind, totdeauna ai lucrat spre preamărirea lui Dumnezeu, spre folosul şi binele deaproapelui? Nu se împiedecă îndeplinirea conştienţioasă a datorinţelor tale prin vieaţa proprie, prin nizuinţa după onoruri şi foloase, prin iubirea de sine, prin mânie, prin lenevire şi prin invidie? Nu s'a întâmplat în vieaţa ta, ca din considerări diferite faţă cu unii oameni, spre a plăceà lor, să fii călcat vre-o poruncă a lui Dumnezeu, ori să fii lucrat contra conştiinţii tale, oricând ei au călcat poruncile, tu să fi tăcut, ori să nu fi îndrăznit a vorbì, chiar când datorinţă aveai să vorbeşti? Ai avut totdeauna îngrijire de părinte faţă cu parohienii tăi? Ai purtat grije de ei, ca de fiii tăi? Te-ai nizuit ai îndreptà sau mai mult ai pedepsì? I-ai ferit de rele şi ai avut considerare faţă cu slăbiciunile lor? Totdeauna ai fost judecător drept al lor, nu cumva ai preferit pe unul înaintea altuia, ori ai lăsat sau ai dat chiar pe cei mai slabi în mânile celor mai tari? Ai cumva şi alte păcate, cari sunt contra iubirii lui Dumnezeu, iubirii deaproapelui şi iubirii faţă de tine?

VII.

Intrebările aceste le ţin de cele mai potrivite faţă cu orice persoană, care ne-ar puteà venì noauă ca preoţi la mărturisire.

Acestea întrebări le-am pune, de sine înţeles, numai aceluia, care doreşte o mărturisire generală, care vine pentru primadată la mărturisire.

Ceice ne sunt mai cunoscuţi, ceice se mărturisesc mai des, nu vor fi întrebaţi în modul acesta, ci vom pretinde dela ei simplu a-şi mărturisì păcatele lor, respective a-şi uşurà conştiinţa de păcatele, cari le-au săvârşit dela ultima mărturisire cu vrednicie încoace.

Dacă am pune tuturor toate întrebările înşirate mai sus, mărturisirea, mai ales în postul paştilor, ar fi de multeori în multe locuri foarte cu anevoie de împlinit ori chiar peste putinţă. Sunt însă unii oameni, cari cu toate că se mărturisesc ani dearândul la acelaş duhovnic, totuşi doresc şi fac de fiecare dată o mărturisire generală. Aceştia sunt suflete fricoase, scrupuloase şi fantastice, cari din motive neîntemeiate restrâng sfera celor îngăduite de legea morală şi astfel trăesc într'o continuă agitaţie şi nelinişte sufletească de frica de a nu săvârşì la fiecare pas un păcat greu. Pe astfel de oameni, duhovnicul îi va supune unui tratament special la mărturisire, pentru ai mântuì de neliniştea conştiinţii şi a le îndreptà starea sufletească. Când scrupolositatea conştiinţii provine dintr'un sistem nervos sdruncinat, le va recomandà să consulte un medic.

Pe acei parohieni, cari se mărturisesc des şi mai cu anevoie pot săvârşì păcate grele, despre cari suntem convinşi că cunosc cele ce se cer la o mărturisire adevărată, nu-i vom întrebà nici odată, acelora nu le vom pune întrebări. Duhovnicul numai atunci să pună întrebări, când mărturisirea apare defectuoasă, când preotul observă, că cutare parohian al său deodată nu se mai cuminecă în postul cel mare, ori că nu mai ia anaforă ori se reţine dela sărutarea icoanelor împărăteşti, precum aveà mai înainte obiceiul, atunci să pună întrebări, dar să fim mai cu seamă în astfel de cazuri foarte atenţi, ca nu cumva să arătăm prin întrebările puse, că am fi observat ceva, că am ştì ceva, ca să nu-l supărăm, să nu l înstrăinăm de noi prin aceea, că noi i-am cunoaşte neliniştea sufletului lui, carea l-a reţinut dela cuminecătură, dela anaforă ori dela sărutarea icoanelor.

Prin întrebări potrivite să-l aducem la mărturisire adevărată şi în urma ei la liniştea sufletească, carea i-a lipsit. A-l lăsă şi

mai departe în aceasta nelinişte nu e bine, şi noi ne-am îngreunà conştiinţa proprie.

Unde ne vedem siliţi a pune întrebări, să le punem cu considerare la etate, împrejurări, poziţie, sex şi ocupaţie, şi să se extindă numai asupra acelor lucruri, pe cari credem că le-ar fi putut săvârşì respectivul.

La întrebări cu referinţă la porunca a VII-a să fim cu deosebită luare aminte ca să nu punem şi astfel de întrebări, prin cari penitentul ar puteà să înveţe lucruri, pe cari încă nu le ştie şi nici nu trebue să le ştie; dar iar dacă ne este dat a cunoaşte, că ar fi păcate la mijloc, pe cari nu le mărturiseşte deodată de ruşine, treptat să mergem tot mai departe cu întrebarea până vom ajunge la o mărturisire totală şi prin aceasta şi la uşurarea conştiinţii. Cu sufletul nemângăiat şi neuşurat din cauza noastră să nu se depărteze nimenea dela mărturisire.

Preotul nu va pune întrebări nici atunci, când ar observà că cineva nu voieşte aceasta, ci doreşte, ca preotul să nu-i cunoască toată nemernicia lui; dacă în cazuri de aceste totuşi ar pune preotul întrebări, uşor s'ar puteà întâmplà să nu primească nici un răspuns direct, sau să primească o mărturisire falşă. In astfel de cazuri credinciosul nostru ar păcătuì din nou, conştiinţa lui ar fi şi mai neliniştită, iar noi l-am puteà pierde ori înstrăinà pentru totdeauna dela mărturisire pe viitor.

Nu vom pune nici astfel de întrebări totdeauna, prin cari voim a cunoaşte cu ce cuget a săvârşit cineva un păcat, căci ce e drept, deşì dela acest cuget, dela conştiinţa respectivului, atârnă greutatea şi mărimea păcatului şi în cazuri date conştiinţa greşită trebue îndreptată, dar de multeori putem devià şi cele ce se întreabă la mărturisire se pot povestì şi afară de biserică, şi astfel am puteà face din mărturisire şi un obiect de râs şi haz.

VIII.

După ascultarea mărturisirei preotul va aveà a-i da penitentului sfatul său potrivit pentru viitor, a-i impune obligamente, precum va aflà cu cale, îi va impune un canon şi îi va da deslegarea. Preotul la darea deslegării ori la negarea deslegării are să se orienteze şi după modul cum primeşte cineva sau nu primeşte canonul impus.

Impunerea canonului e un lucru foarte delicat şi foarte greu. Precum am amintit mai sus, canonul poate fi, pe lângă cel cuprins în pravilă, o meditaţiune religioasă, o reţinere, o faptă de milostenie, de umilinţă, post, rugăciuni pentru sine, pentru alţii şi chiar pentru cei morţi, închinări ori mătănii, o jertfă în folosul bisericii ori neamului, după împrejurări şi după persoane.

Canonul impus trebue împlinit. Dacă i-s'ar păreà cuiva prea greu sau imposibil de împlinit şi parohianul ne-o spune aceasta, preotul va aveà să revină din nou asupra canonului şi atunci îl va schimbà ori îl va susţineà, respective impune din nou.

Canonul impus se poate schimbà numai din partea preotului, nu şi din partea celui ce se mărturiseşte. Canonul se poate schimbà resp. chiar revocà şi din partea altui preot, dacă credinciosul nostru se mărturiseşte din nou şi în decursul mărturisirei preotul ar aflà o cauză adevărată ca bază la schimbarea canonului, pe care aflându-o e dator a o aduce şi la cunoştinţa credinciosului său, având totdeauna a accentuà lucrul acesta, ca să nu cadă alte presupuneri pe preotul nostru coleg, care a impus canonul. Astfel făcând putem să stricăm foarte mult atât colegului nostru cât şi bunei reputaţiuni a preoţimii şi respectului şi cinstei preoţeşti, la carea nizuim cu toţii a ajunge şi a rămâneà.

IX.

Preotul ca duhovnic trebue să fie pătruns de sublimitatea şi însemnătatea chemării sale. Nu e chemare pe lumea aceasta aşa de cu cinste şi însemnată, ca chemarea de duhovnic.

Duhovnicul e chemat de judecător în o afacere care după natura şi ponderozitatea ei aparţine judecăţii dumnezeeşti, căci e chemat să aducă sentinţe de iertare şi milostivire. Numai Dumnezeu îi poate da la aceasta puterea şi dreptul, căci prin păcat Dumnezeu a fost vătămat.

De aceea duhovnicul trebue să se dedeie la paciinţă, blândeţe şi abnegaţiune, căci grea e chemarea lui, lipsurile şi păcatele credincioşilor săi pretind dela el o deplină stăpânire de sine; de multeori poate venì şi în ispite, dar prin o dedicare pe deplin şi din tot sufletul lui Dumnezeu, trebue să se înarmeze contra tuturor acestora. Apostolul Pavel zice: «Indreptaţi pe toţi cu Duhul blândeţelor, păzindu-te pe tine să nu cazi şi tu în ispită!»

Ca preotul să nu aducă nici când în pericol mântuirea sufletului propriu, cât şi a credincioşilor săi, dator e la primirea darului şi în tot decursul vieţii sale să-şi pună toată încrederea în Dumnezeu, pe care să-l roage neîncetat, ca să-i lumineze mintea, să-i fie în ajutor slăbiciunilor şi neputinţelor sale, spre a puteà conduce la o vieaţă creştinească şi la mântuire sufletele încredinţate lui.

In tot timpul administrării acestei taine să lase toată grija cea lumească la o parte, stăpânit fiind numai de paciinţă şi blândeţe.

Dacă preotul ca duhovnic a luminat îndestul pe credincioşii săi despre însemnătatea şi folosul tainei pocăinţii, dacă fiecare ştie cele ce se cer la primirea validă şi cu vrednicie a acestei taine, apoi el însuş să se nizuiască din toate puterile a-şi câştigà încrederea credincioşilor săi şi a şi-o păstrà pentru tot timpul.

Pe lângă alte neajunsuri şi defecte, cari nimicesc încrederea poporului în preotul său, de multeori chiar şi numai lipsa de o purtare preţinească afară de oficiu, cercetarea birturilor, negligenţa şi neregularitatea în cercetarea celor bolnavi şi în îndeplinirea diferitelor servicii reclamate de ei, prea marea prietenie numai cu unele familii, neglijarea ori neatenţiunea totală faţă cu alte familii, ori chiar încunjurarea lor, întrebuinţarea de cuvinte prea glumeţe, necumpătate, triviale, umblarea prea deasă după distracţii şi după fel de fel de plăceri, toate acestea pot paralizà de multeori activitatea preotului ca duhovnic, căci nimicesc încrederea poporului în el, încrederea cu care ar trebuì să-l întimpine fiecare parohian, fiecare credincios al bisericii noastre ortodoxe.

Astfel încep a cercetà duhovnici străini, iar dacă li se pun pedeci se mărturisesc numai superficial, nu depun o adevărată mărturisire ori se retrag cu totul dela mărturisire. Şi bine e, ba e chiar de dorit, ca fiecare să se mărturisească la duhovnicul din parohia sa, mai ales ceice voesc a se şi cuminecà datori sunt a şi observà aceasta.

Pentrucă la noi fiecare preot e şi duhovnic, e neapărat de lipsă, ca preotul în toate acţiunile sale să fie condus de bunătate şi blândeţe, chiar şi când e silit a combate păcate şi porniri greşite, a dojenì pe unul sau altul, nu-i iertat să-şi uite de sine, să se năcăjască, ca să se observe aceasta, sau chiar a arătà mânie,

și cu duhul blândeţelor mustrând și îndreptând să caute pe cei rătăciţi, să-i aducă la calea adevărului, atunci și numai atunci va ajunge la încrederea tuturor, atunci nimenea nu-l va evità, ci din contră fiecare își va descoperì sufletul său duhovnicului.

(Va urmă). *Ioan Hanșu*
preot.

EVENIMENTE ACTUALE DIN BISERICA CATOLICĂ.

Osîndirea Sillon-ului.

IV.

Acţiunea pornită de *Sillon* pe o scară atît de întinsă devenì cuceritoare. Silloniștii se aruncară cu sete în vîrtejul luptelor sociale, dorind să zmulgă din curent pe oamenii căzuţi pradă propagandelor dușmănoase religiunii, și să-i aducă iarăși la Hristos.

Lupta însă nu puteà fi ușoară. Trebuiau să se măsoare cu socialismul care aveà la îndămînă puteri mult mai numeroase, organizaţiuni mult mai vechi și mai experiente, bărbaţi rafinaţi într'ale luptelor, care vorbeau două trei ceasuri în faţa publicului, pînă ce-l oboseau, și apoi te lăsau și pe tine, contrarul lor, să te adresezi publicului obosit care să nu te poată urmărì și să rămîi fără efect.

Cu toate aceste elemente de inferioritate, *Sillon*-ul se arătă la înălţimea însufleţirii sale și cu nimic mai pre jos de adversar. Lucrătorilor li se spuse cu energie în mijlocul întrunirilor lor publice că, dacă e vorba de îmbunătăţirea soartei și de rîdicarea persoanei lor, nicăieri nu vor găsì un ajutor mai temeinic decît în Iisus Hristos.

Se poate închipuì ce urlete trebuie să fi produs rostirea acestui nume în niște adunări a căror educaţiune se făcuse în sens cu totul anticreștin și antireligios. Biserica erà privită tocmai ca prietena celor mari și puternici, a acelor care nu priveau cu ochi buni ridicarea lucrătorilor. Deci cei care nu puteau face deosebire între Hristos și politica Bisericii catolice, nu puteau decît să se sbîrlească cînd auzeau pronunţîndu-se numele de Iisus.

Izbucniri violente de natura și din cauza aceasta s'au și întîmplat, căci Marc Sangnier, capul silloniștilor, s'a măsurat pe tribuna publică în 1902 la Paris cu Ferdinand Buisson și în 1905 la Roubaix cu fruntașul socialist Jules Guesde. El pășì și vorbì în contra teoriilor lor, afirmînd că nu prefacerea socială prin mijloace materiale poate înoì și îndreptà societatea omenească, ci întoarcerea la Iisus Hristos, pentrucă în convieţuirea noastră noi

suferim foarte mult din pricina relelor sufleteşti care ne bîntuie, şi medic al sufletelor şi îndreptător al patimelor şi viţiilor noastre nu sînt prefacerile materiale, ci Iisus Hristos care şi-a probat puterea Sa de a îndreptà pe atîţia oameni prin alungarea viţiului din sufletele lor.

O adunare de acest fel a fost una ţinută la Paris în 1903 în sala Mille-Colonnes şi care a rămas memorabilă. Marc Sangnier vorbì în sensul valorii sociale a creştinismului în faţa unor oameni care nu te lăsau să vorbeşti cînd intrai într'o asemenea chestiune. Auditorii se aprinseră peste măsură şi se ajunse pînă la lovituri.

Frumoasă perioadă de luptă viguroasă, luptă cuceritoare şi biruitoare!

La ieşirea de la această întrunire sillonîştii au fost atacaţi de potlogarii Parisului cu lovituri de măciucă, cu revolverul, cu bucăţi de schijă zmulse dela apărătorile copacilor de pe bulevard.

Acelaş lucru la St-Julien, lîngă Limoges, unde numele lui Hristos invocat dinaintea unui public anarhist produce un sgomot înspăimîntător. Toţi năpădesc pe estradă şi întrunirea se disolvă.

La Périgueux, la ieşirea dela o întrunire publică prezidată de Episcopul Delamaire, cete de dezmăţaţi atacă pe sillonişti, sparg geamurile cupelelor în care se aflau Episcopii de Tulle şi Cahors, şi apoi pleacă să asedieze seminarul.

La Montpellier Marc Sangnier însuşi e victima unui atentat din care camarazii săi îl zmulg nu fără greutate.

Totuşi aceste violente puţin cîte puţin se liniştiră şi numele *Sillon*-ului şi al întemeietorului său ajunseră din ce în ce mai respectate, chiar în cercurile cu o activitate şi cu idei opuse. Keüfer, secretarul general al *Federaţiunii Cărţii*, a exprimat adeseori stima sindicaliştilor pentru acţiunea democratică a *Sillon*-ului. Un dreifusist însemnat, Louis Lapicque, declarà la Epinal la sfîrşitul unei discuţiuni cu silloniştii: «Eu îi cred nelogici, dar sinceri». Ferdinand Buisson spuneà către ei: «Salut în voi cetăţeni care, lucrînd ca cetăţeni, dau exemplul cel bun».

V.

Ajuns la această treaptă a dezvoltării şi activităţii sale, *Sillon*-ul n'a rămas numai o activitate externă. El n'a fost ceia ce sînt multe grupări politice: alcătuiri care adună sub acelaşi steag oameni foarte deosebiţi ca suflet; cu gînduri, obiceuri şi moralitate foarte inegale; avînd comun numai uniformitatea manifestării pe arena politică. Nu, silloniştii n'au încetat a fi ceia ce au fost la început: creştini. Activitatea lor nu a fost numai o activitate externă, ci o activitate care ieşeà din adîncuri. Simţul lor

creştin îi obligà să se manifeste. Ei erau uniţi prin mentalitatea creştină care călăuzeà gîndurile şi lucrul lor, aşa că temeiul nu erà lucrul care se vedeà, ci sufletul care-i porneà şi din care eşeà acest lucru.

Din această cauză sillonîştii nu pot fi puşi pe aceiaşi treaptă cu oricare mişcare politică. Ei formează o mişcare politică, socială, dar în acelaş timp mişcarea lor e o mişcare religioasă.

Aşa fiind, ei nu s'au ţinut numai de propaganda şi de luptele politice, ci şi-au continuat şi acţiunea cultivării sufleteşti. Au stat în neîncetată legătură cu autoritatea bisericească care în numeroase rînduri a binecuvîntat silinţele lor. La 1902, cînd s'a inaugurat şi deschis localul clădit de sillonişti în bulevardul Raspail 34, ceremonia a fost prezidată de Cardinalul Richard. Tot el prezidează şi binecuvintează primul congres semestrial.

Silloniştii întreţin, conform obiceiurilor catolice, aşa numitele *retrageri* (retraites) cărora le-am mai puteà zice şi *singurătăţi.*

Acestea sînt în Biserica catolică perioade de reculegere şi rugăciune pe care cineva le practică departe de sgomotul şi vîrtejul lumii, ca pregătire sufletească, mai nainte de a luà parte la îndeplinirea unui lucru însemnat. Astfel de practici se recomandă, de exemplu, înaintea începerii serviciului militar, înaintea participării la vre-un eveniment religios însemnat, etc.

Silloniştii au ţinut să-şi aibă acest obicei în organizaţiunea lor, socotind că orice faptă a omului atîrnă calitativ de temeinicia pregătirii lui sufleteşti şi că totul porneşte de la suflet. Ei au încurajat obiceiul acesta şi au înfiinţat în acest scop o *Casă de retragere* (Maison de retraite) la Châtenay, refugiu permanent pentru toţi tinerii înseta]i de meditaţiunea pregătitoare pentru faptă. Prin rugăciune şi cugetare adîncă ei se formau acì, pentru ca din adîncurile bine umplute să poată scoate apoi în lupta vieţii căldura şi tăria de care aveau nevoie.

La sediul central al *Sillon*-ului în Paris (bulevardul Raspail 34) se găseşte în plină activitate un grup de tineri care se ocupă cu împărtăşirea informaţiunilor la cei ce se interesează mai de aproape de doctrina *Sillon*-ului. De acolo se revarsă peste ţara întreagă conferenţiarii eminenţi care formează publicul în sensul vederilor *Sillon*-ului. Se socotesc la o mie pe an numărul conferenţelor publice sau contradictorii, adică la care, după conferenţa propriu zisă, urmează şi discuţiunea.

Sillon-ul s'a ocupat de asemenea, şi cu deschiderea unor *şcoale pentru formarea conferenţiarilor populari.*

«In grupa sillonistă din Limoges se află vre-o doisprezece tineri, ieşiţi cea mai mare parte din cercurile lucrătoare, care iau

des parte la întrunirile publice și se exercitează a luà cuvîntul într'însele. Aceste lupte i-au făcut să vadă nevoia de a se instruì mai temeinic asupra chestiunilor religioase, și au cerut întemeiarea unei Şcoale de conferenţiari. Acolo ei cheamă specialişti, teologi sau profesori de istorie pentru a-i instruì în chestiunile care vin mai des în conferenţele publice... Odată instruiţi astfel, ei vor combate cu hotărîre, în biurou sau în atelier, vorbele revoltătoare aruncate asupra religiunii, pe cînd mai nainte sfiiciunea şi neştiinţa lor îi făceà să-și plece capul.

Chiar și în literatură se simte că *Sillon*-ul trăieşte. Doi literaţi, Yves le Querdec şi Edouard Rod, au publicat cîte un roman, *Fils de l'Esprit* și *Indocile*, în care au găsit destul de interesant să se ocupe de doctrina *Sillon*-ului şi de întemeietorul său. Marc Sangnier însuşi a recurs la meşteşugul literelor pentru a-şi populariză ideile lui. El a compus o dramă în două acte, *Par la mort* (Prin moarte), despre care amicii lui spun că e una din cele mai puternice manifestări ale unei arte nouă democratice, ieșite spontaneu din vieaţa *Sillon*-ului.

O creaţiune ieşită din nevoile luptei a fost corpul aşa zişilor *Tineri păzitori* (Les Jeunes Gardes). Aceştia erau sillonişti însărcinaţi să ţie ordinea în adunările unde tovarăşi de ai lor aveau a luà cuvîntul. Deoarece libertatea cuvîntului nu erà pretutindenea respectată, ba încă, cum am văzut, pe unele părţi s'a ajuns pînă la pumni și atacuri cu arma, sillonişții au simţit trebuinţa creării unui corp care să le garanteze putinţa de a lucrà şi să-i apere acolo unde violenţele se vor deslănţuì asupra lor. Acest corp au fost *Tinerii păzitori* care prin suflul lor mistic şi plăcerea lor de a se luptà «lupta cea bună» au constituit ceia ce se poate numì nişte «cavaleri ai timpurilor moderne».

VI.

Mai nainte de a trece la evenimentele dureroase care au dus la osînda şi desfiinţarea *Sillon*-ului, să aruncăm încă o privire asupra ideilor şi sentimentelor care călăuzesc pe sillonişti, să venim mai aproape de *doctrina Sillon*-ului, pentruca să putem judecà temeinicia sau netemeinicia osîndei lui.

Sillon-ul e o împăcare a creştinismului cu democraţia, o revărsare şi o infiltrare a mentalităţii creştine în corpul societăţii. El nu e o restaurare a ordinei creştine ori bisericeşti, ci o primire a societăţii aşa cum este, dar cu tendenţa puternică de a sădì adînc într'însa principiile evangheliei.

«In principiu *Sillon*-ul nu e altceva decît o *mişcare socială* care are de scop să puie în serviciul democraţiei franceze puterile sociale ale creştinismului». [1]

[1] Ziarul *Univers* din 26 Februariu 1905.

«Această atitudine originală și curagioasă are două urmări foarte puțin catolice: I. O punere la lucru personal, individual și responsabil a tuturor forțelor tinere de care dispune *Sillon*-ul, și asta e fără îndoială ceia ce explică puternicul simț de camaraderie, prietenia intensă care domnește în *Sillon*. Pentru a face parte din *Sillon*, zice un manifest, trebue să te întovărășești cu sufletul lui, trebue să te dedai la lucrarea comună cu toată inima ta. La *Sillon* nu ne inscrie ca la un cerc. Din *Sillon* faci parte cînd muncești... *Sillon*-ul nu e deci o operă; el e un *suflet comun*, o *prietenie*».[1] 2. Și a doua urmare e întoarcerea personală la capul societății creștine, la Hristos însuș. «Hristos, afirmà Marc Sangnier la congresul din Belfort, va trăì în noi și prin el noi vom fi nebiruiți». Și la Paris adăugà:[2] «Există o forță pe care creștinismul a venit s'o depuie în suflete... e forța pe care noi voim s'o desprindem, s'o liberăm, așa că în sîngele lui Hristos să întemeiem adevărata democrație a viitorului». Unul din colaboratorii săi, abatele Desgranges, scrià mai tîrziu: «Tinerele noastre forțe catolice vor găsì în Iisus Hristos un sprijin... încît avîntul lor neoprit va tîrî cu el o mulțime de oameni pe care lucrurile greșit înțelese și prejudițiile îi țin încă prizonieri. Setea de Hristos se află în toate aspirațiunile noastre democratice».[3]

Prin această pretențiune, ca tot sillonistul să fie un foc individual, o personalitate cugetătoare și simțitoare proprie care comunică personal cu Iisus Hristos, silloniștii se puneau într'o pozițiune deosebită în catolicism, pentrucă prelucrarea lăuntrică a individului și crearea unei forțe sufletești proprii în fiecare om nu sînt lucruri de care se aude vorbindu-se în catolicism. Acì lucrurile sînt privite mai mult *pe grupă*, în totalitate. Oamenii sînt tratați mai mult ca turma care trebuie condusă de păstor decît individual. Tratarea lor pe bază individuală, ca la silloniști, e chestiune de care se aude vorbindu-se mai mult la protestanți.

De asemenea, afirmarea unirii și comunicării personale cu Iisus Hristos, nu e din frazele curente ale catolicismului. Acolo de lucruri mai mărunțele și mai neînsemnate se aude vorbindu-se mai mult decît de Hristos, și e dreaptă plîngerea moderniștilor că în catolicism Papa a luat locul lui Iisus. E mai mult în deprinderile protestantismului de a vorbì de comunicarea personală cu Dumnezeu. De fapt lucrul acesta e curat creștin, pentrucă unde nu e o doză personală de mișcare a inimii către cele înalte, nu e religiune.

---

[1] Fr. Veuillot: *Le Sillon* p. 3.
[2] *Avenir de la démocratie*, discurs.
[3] *Les vraies idées du Sillon* p. 97.

Indreptarea însufleţită cătră sufletul fiecăruia a adus silloniştilor un mare număr de aderenţi, dar în acelaş timp i-a făcut să se lovească de tovărăşiile strict bisericeşti, unde baza nu erà pusă pe lucrarea personală a sufletului.

Aşa de mare efect produceà *Sillon*-ul cu propaganda şi chemarea lui, că tineretul în multe părţi părăseà vechile asociaţiuni bisericeşti şi veneà la sillonişti. Astfel într'unul din numerele revistei *Sillon*-ului se puteà citì despre una din acestea: «Asociaţiunea catolică a tinerimii din Reims... constatînd că o propagandă activă din partea *Sillon*-ului ajunge să facă gol în jurul tinerimii catolice, să abată dela dînsa tot curentul care ar fi putut să-i asigure viitorul... se declară disolvată».[1]

VII.

Atitudinea cercurilor şi autorităţii catolice faţă de Sillon. S'ar puteà crede că, văzînd această mişcare religioasă care se ridică chiar din sînul său, catolicismul ar fi trebuit să se bucure şi să-şi zică că aceasta e o probă de puterea şi vitalitatea care se află într'însul şi deci o confesiune care e în stare să producă asemenea manifestări viguroase, e sigură de viitorul ei.

La început aşa a fost; Sillonul a fost privit cu multă bucurie şi simpatie. El a fost bine apreciat de cei mai de valoare membri ai episcopatului francez. Astfel episcopul de Albi, Monseniorul Mignot, scrià acum cîtva timp către Marc Sangnier:

«Nu mă pot oprì de a arătà meritele *Sillon*-ului pentru intenţiunile generoase şi sincere de care el mi-a părut totdeauna însufleţit.

«A rupe prejudiţiile care despart catolicismul de masele republicane, a biruì anticlericalismul care se laudă cu îndrăzneală că el are monopolul zelului democratic, a distruge deplorabilele asociaţiuni de idei care au părut că în ţara noastră îşi leagă soarta de progresul social al ireligiunii, a da acestei cauze toate energiile sufletului său, a-şi păstrà inima curată şi a o umpleà de iubirea lui Iisus Hristos spre a rămîneà vrednic să munceşti pentru dreptate şi adevăr,... nu e acesta, Domnule, idealul sillonismului? Cum să nu-l aplaud? In Francia nu prea sînt multe devotamente desinteresate. Deci felicitez mişcarea care a rîdicat devotamente atît de numeroase şi de arzătoare.

«Cum ar puteà fi întunecată Biserica de această viguroasă silinţă încercată în zilele noastre pentruca influenţa socială a creştinismului să radieze prin generositate şi abnegaţiune pînă în mijlocul mulţimilor necredincioase?

«...Desaprobarea mişcării silloniste, foarte mult dorită şi de mai multeori vestită de duşmanii bisericii, ar acredità pentru

[1] *Tyrrell:* Medioevalismo, Roma, 1909.

mult timp încă în masele populare credința că catolicismul e incompatibil cu actuala formă de guvern».

La cuvintele Monseniorului Mignot pe care le-a trimes în formă de memoriu și la cîțiva din colegii săi, au aderat Monseniorul Fuzet, arhiepiscop de Reims, Monseniorul Chapon, episcop de Nizza, Mons. Gibier, episcop de Versailles, Mons. Eyssautier, episcop de la Rochelle și Mons. Belmont, episcop de Clermont. Şi acestea au fost numai adesiunile anunțate în primul moment.

Nici nu se puteà ca o mişcare de natura *Sillon*-ului să nu capete apreciare și aprobare. Trebuià să se observe că șiruri mari din publicul francez, pe care Biserica nu le mai puteà ţineà în sînul său şi care erau cucerite de propagandele necredincioase, *Sillon*-ul erà în stare pe unele să le smulgă din curent, pe altele să le oprească de pe povîrnişul căderii şi să le aducă din nou la Iisus Hristos. Nu erà o glorie a creştinismului că o mişcare însufleţită de ideile lui din nou poate cîştigà sufletele oamenilor într'un timp cînd se afirmà că alta e acum evanghelia vremurilor de azi! Nu se arătà prin aceasta eficacitatea creştinismului de a servì drept ferment de educare a publicului! Nu întreprindeà *Sillon*-ul şi cu succes, o operă de creştinare a celor ce începeau a nu mai fi creştini! Nu erà o mare operă a te apucà să creştinezi democraţia care se afirmà totdeauna anticreştină!

De sigur, erà o colosală întreprindere aceasta şi nu se puteà să nu impuie respect privitorilor.

Din nefericire acestea n'au fost singurele sentimente cu care *Sillon*-ul a fost privit. Acţiunea lui atingeà multe interese şi vederi la care nu se puteà renunţà și care nu se puteau schimbà aşa uşor.

Sillon-ul primeà ca dată forma republicană a statului francez, se împăcà cu dînsa şi se declarà singur republican. Politica catolicismului însă erà monarhistă și nu priveà bine pe catolicul care se declarà republican. Pe lingă aceasta catolicismul cuprindeà mulţi reprezentanţi ai nobilimii și burgheziei, oameni cu avere şi care nu puteau aveà o deosebită simpatie către ideile democratice care cereau egalitate și dispariţiune de clase. Dacă în aceste chestiuni Marc Sangnier vorbeà ca și oricare democrat, ei nu-l mai puteau privì ca pe unul de ai lor. Deci ideile sociale ale *Sillon*-ului trezeau oarecare animozitate în unele cercuri catolice. Astfel se citează cuvintele rostite de un patron, după conferenţa dela Roubaix a lui Marc Sangnier: «Acum vedem, ziceà acest patron la ieşirea din sală, e vorba numai să ştim cu ce sos vom fi mîncaţi, cu sosul creştin al lui Marc Sangnier, ori cu sosul anticlerical al lui Jules Guesde».

(Va urmà).

Arhim. *I. Scriban.*

DIN CĂRȚILE BUNE.

In biblioteca societății «Steaua», dl *N. Dobrescu*, profesor de istorie bisericească la facultatea teologică din București, a publicat o frumoasă monografie istorică asupra lui Antim Ivireanul, mitropolitul Ungro-Vlahiei. In partea primă a acestei monografii, autorul ne dă istoria vieții marelui ierarh, arătând cum s'a ridicat din treaptă în treaptă până la cel mai înalt rang ierarhic în biserica Ungro-Vlahiei prin o uriașă muncă încheiată prin un sfârșit tragic al neobositului luptător. Partea a doua tratează despre faptele și meritele mitropolitului Antim ca tipograf, artist, orator și păstor bisericesc, ca filantrop și naționalist. E o adevărată plăcere spirituală să cetești despre multele și mărețele fapte ale acestui păstor bisericesc, care a trăit jertfindu-se pentru alții până în ultimele clipe ale vieții sale.

Vom reproduce din scrierea dlui N. Dobrescu câteva caracterizări ce le face meritelor mitropolitului Antim. Vorbind despre bogata activitate ce a desvoltat-o ca tipograf, ne spune între altele următoarele:

«Munca depusă de Antim în timpul celor 26 de ani, cât a lucrat și a condus pe alții ca să lucreze pe câmpul acesta al tipografiei izvorà dintr'un adânc izvor: din cea mai curată și mai nețărmurită dragoste a aproapelui, care, într'o inimă mare ca a lui Antim, nu puteà să sece nici odată. Dragostea aceasta de aproapele, având de scop luminarea minții lui și îmbunătățirea lui sufletească, este ceea ce l-a îndemnat să lucreze neîntrerupt, timp mai bine de un sfert de veac. «Aceasta dragoste, — zice el — atunci o împlinim, când îndemnăm și ne ajutăm între noi la cele bune și de folos și la cele trupești, dar mai ales la cele sufletești și mântuitoare, fiecare după putința lui și după însușirile lui». Și într'altă parte adaugă: «Zelul înnăscut al iubirei de învățătură mă îndatorește, iubitorilor de învățătură cetitori, să fiu totdeauna cu îngrijire și nelenevos la aflarea vre-unei osteneli serioase pentru răspândirea cunoștinții cei iubitoare de învățătură a voastră». Pentru Antim și pentru discipolii săi, tipografia erà privită ca un lucru sfânt, pus în serviciul țării și al bisericii. Ca unii cari credeau în munca, în scrisul lor, ei să sileau ca «slăvitul meșteșug al tipografiei» «acest meșteșug bisericesc al tipografiei» să nu fie întrebuințat «împotriva bisericii și legii» ci «pentru folosul țării»; ei căutau să insufle discipolilor lor tipografi respectul ce se cuvine înaintea unui lucru mare și sfânt, prin care se aduce bine și folos neamului. De aceea nu ne vom mai mirà, când vom găsì această orânduială făcută de Antim pentru tipografi: «Să nu îndrăsnească tipograful să tipărească vre-o carte împotriva bisericii și legii noastre, măcar de i-ar da pe coală câte 300 de galbeni de aur, iar de va călcà porunca să fie al anatemei, și de se va înțelege că au făcut una ca aceasta să se dea de știre Dom-

nului să-l pedepsească cum va şti mai rău». Ce mare deosebire între felul cum înţelegeà Antim rostul şi menirea tiparului, pus în serviciul ţării, al neamului şi al bisericii, şi între felul cum se înţelege astăzi la noi menirea tiparului întrebuinţat de atâtea ori în contra bisericii, a neamului şi a ţării!«

Activitatea lui Antim ca orator bisericesc o putem cunoaşte din următoarele:

«Cu toată partea lor de imitaţie — căci în multe locuri se resimte în predicile lui Antim influenţa lui Ilie Meniat, renumit predicator bisericesc pe atunci — şi cu toată partea de traducere, care se întâlneşte mai ales în cel de al doilea volum, *didahiile* ne înfăţişează pe Antim ca pe un predicator bisericesc de frunte, de sigur ca pe cel mai mare cuvântător bisericesc pe care l-au dat până în prezent vlădicii noştri. Ceeace deosebeşte şi înalţă «didahiile» lui Antim e înfăţişarea lucrului despre care vorbeşte într'un chip simplu, adesea atrăgător; e stabilirea şi urmărirea fidelă a unui plan bine hotărît în alcătuirea cuvântării sale; e sborul ce şi-l ia închipuirea şi gândirea lui, în diferitele descrieri poetice; e întrebuinţarea a numeroase comparaţii luate din vieaţa de toate zilele şi din firea încunjurătoare pentru o şi mai mare lămurire; e graiul lui înfrumseţat şi fraza alcătuită cu meşteşug; e pătrunderea adâncă a lucrului despre care vorbeşte; e folosirea bibliei şi a sfinţilor părinţi, a acestor izvoare nesăcate ale învăţăturii creştine, aşa de des şi de mult, încât pe alocurea devine chiar împovărătoare cetirii; e în fine, vădirea mai la tot pasul a celei mai înfocate iubiri cătră Dumnezeu şi cătră aproapele, a celei mai neclătite şi neclintite bărbăţii pentru a apărà aceea ce e bine, drept şi adevărat.

S'ar puteà stăruì mai pe larg asupra calităţilor lui Antim ca predicator bisericesc. S'ar puteà aduce din cele două volume, pentru exemplificare, cuvântări întregi. Nu se va face aici acest lucru, căci prea ar duce departe. Cu toate acestea merită totuş ca cineva să se oprească măcar numai la câteva locuri din predicile lui, locuri cari fac pe de-oparte să se vadă calităţile lui de predicator, iar pe de alta să se cunoască sentimentele lui personale.

Voind să dea o icoană a mării înfuriate, zice: «Mi-se pare ca şi când a-şi vedeà înaintea ochilor mei chipul mării (turbate): de toate părţile se află vânturi mari, se strâng împrejurul vântului nori negri şi deşì, toată marea spumegă de mânie şi pretutindenea se înalţă valurile ca nişte munţi».

Izbucnind în contra omului păcătos, care îşi va pierde din cauza păcatelor sufletul, Antim face această apostrofă:

«Unde ţi-ai pus, păcătosule, sufletul tău cel iscusit, cel frumos, cel minunat, cel vrednic? Unde ţi-ai îngropat partea cea mai aleasă a sinelui tău? Zidirea cea mai iscusită a dumnezeeştii puteri, soţia cea iubită a îngerilor? Unde este frumseţa închipuirei cei dumnezeeşti? Unde este

podoaba darului celui dumnezeesc? Unde este slava? Unde sunt frumsețile lui cele minunate, carele îl arată mai luminat decât soarele? Așa fără de socoteală ai lăsat să-l piarză păcatul și să-l vânture ca țărîna vântul! Dar cum nu te milostivești asupră-ți? Cum nu-ți plângi nenorocirea? Plânge pentru tine biserica, plâng drepții, plânge îngerul păzitor al sufletului tău, pentru căci vede aevea pierzarea ta; și tu nu verși o lacrimă? Și tu nu te întristezi? Nu vii în căință, o fiule, carele ești mort?»

Găsim apoi descrieri frumoase, comparații originale... «Când ieșim dela biserică să nu ieșim deșerți, ci să facem cum face ariciul, că dupăce merge la vie, întâi se satură el de struguri și apoi scutură vița de cad bonboanele jos și se tăvălește pe dânsele de se înfig în ghimpii lui și duce și puilor; așa să ducem și noi fieștecine pe la casele noastre copiilor și celor ce n'au mers la biserică din cuvintele ce am auzit din sfânta evanghelie și dintr'alte cărți, ca să-i hrănim și pe dânșii cu hrana cea sufletească».

In «didahiile» lui Antim mai găsim descrisă și societatea românească din acea vreme, mai vedem și indignarea, cu care Antim, păstorul turmei cuvântătoare, o mustră și caută să o îndrepteze pe o cale mai bună, spre o vieață mai curată și mai plăcută lui Dumnezeu. «Ce neam înjură ca noi de lege, de cruce, de cuminecătură, de morți, de pomene, de luminare, de suflet, de mormânt, de colivă, de prescuri, de ispovedanie, de botez, de cununie și de toate tainele sfintei biserici? Și ne ocărîm și ne batjocorim înșine legea. Cine dintre păgâni face aceasta? Sau cine-și măscărește legea ca noi? Oare nu înjurăm cu acestea toate pe Dumnezeu? Oare nu ocărîm cu acestea poruncile lui?... Noi dacă auzim pe cineva că înjură înjurăminte de acelea ce am zis, în loc de a-l certă și a-l înfruntă ca pe un om fără socoteală, nouă ne pare bine și râdem...»

Recomandăm cetitorilor scrierea d-lui N. Dobrescu, costă numai 20 de bani (+ porto). Se poate căpătă și la librăria arhidiecezană. De aici înainte vom purtă grijă, ca toate scrierile ce le recomandăm, să se poată comandă dela această librărie.

N. B.

MIȘCAREA LITERARĂ.

Theatron politicon. În «Unirea» din Blaj, anul 1910 Nr. 5 și urm. se începe retipărirea unei cărți vechi cu acest titlu, ***tradusă din grecește în românește de economul Filoteiu dela mănăstirea Buzeului*** tipărită tot acolo pe vremea principelui Gregoriu Ghica (1822—1828) și a episcopului Chesarie (1825).

Retipăritorul acestei cărți dl Dem. Pilița zice în întroducerea sa, că cartea aceasta «a apărut pentru prima oară în limba elină», apoi, că

«data apariţiunei acestei interesante şi moralizătoare cărţi... nu se ştie cu precisiune» şi în fine, că «autorul» ei ar fi «necunoscut».

Greşit. Pentrucă cartea aceasta a apărut pentru primadată în limba latină sub titlul:

Theatrum Politicum
In quo
Quid agendum sit a Principe, et
quid cavendum, accurate
praescribitur,
Auctore
Ambrosio Marliano
Papiense Canon. Reg. Later.
Sac. Theologiae Professore.
Iuxta Exemplar Dantiscanum,
Editio Tertia emendatior coeteris.

(Aici urmează un sigil cu monogramul latin a lui Iisus Christos: I. H. S. = Iesus Hominum Salvator, imprejur cu inscripţia: Nomen Domini Laudabile, apoi se continuă titlul:)

Coloniae,
Prostat apud Martinum Endterum.
Anno MDCXCII.

Deci autorul acestei cărţi, scrise pentru prima dată în limba latină, este canonicul Ambrosius Marlianus din Pavia, şi s'a tipărit în ediţia 3 în Colonia la anul 1692. În introducerea acestei ediţiuni, din care însumi am un exemplar, se cuprind şi două «Imprimatur» de datul Roma, 18 Decemvrie 1630 şi 2 Februarie 1631, când probabil a apărut cartea pentru primadată, dar nu se arată că unde. Titlul, întroducerea cu dedicaţiile, cele două permisiuni, pentru tipărire, trei Epigrame, un Hexasticon şi un Distichon se extind pe 4 foi nepaginate, după cari urmează textul tipărit mărunt pe 456 pagini, împărţit în XXX capete, pe margine cu indicarea izvoarelor, şi se termină cu explicarea propoziţiunilor şi cu indicele alfabetic a lucrurilor mai însemnate pe 12 foi iarăş nepaginate, format 12°.

Nu cunosc nici ***traducerea grecească*** făcută ***de principele Nicolau Maurocordat*** al Ungrovlahiei, tipărită mai întâiu în ***Lipsca*** la anul ***1758*** (Bianu-Hodoşiu: Bibliografia veche românească, vol. II: Bucureşti 1910 pag. 143) şi apoi a treia oară în Veneţia la anul 1802 (Iorga: Istoria literaturei româneşti în veacul XVIII. Vol. I. Bucureşti 1901 pag. 55) şi nici traducerea românească făcută de economul mănăstiresc Filoteiu (Unirea, Blaş, 1910, Nr. 5) şi aşa nu pot constată cu siguranţă întrucât stau aceste traduceri în legătură unele cu altele şi cu cartea canonicului Marlian, căci în locurile indicate acì nu se spune, că traducătorii de unde au tradus, — dar, că cuprinsul traducerei româneşti reproduse de «Unirea» după Filoteiu este identic cu originalul latin a lui Marlian, se poate vedeà din reproducerea începutului dela Cap I. după ambii, precum urmează:

CAPUT I.

Honestam vivendi rationem sibi praescribat Princeps, et sequetur cum populus sicut umbra corpus.

Virtutem suapte natura amabilem, quamvis teneatur unusquisq., omni studio complecti, et tale praebere exemplum, ut luceat coram hominibus, hoc tamen praecipua ac singulari ratione exigitur ab eo, quem ad summum dignitatis apicem evexit virtus, comite fortuna. Is enim astringitur arctiori quodam vinculo, utpote inferiorum exemplar: qualis autem superior, tales et inferiores esse solent, ita acclamante sapientissimo Rege, qualis rector civitatis, tales et habitantes in ea. Quoniam sicut heliotropium Solis cursum imitatur, ita populi instituendae vitae regulam a Principis ingenio mutuantur, hinc Poeta tragicus:

Rex velit honesta, nemo non eadem volet.

CAP I.

Stăpânitorul este dator să petreacă o viaţă cinstită, şi supuşii lui să-i urmeze ca şi umbra trupului.

Cu toate că fiecare este dator să îmbrăţişeze şi să lucreze cu mare silinţă fapta bună, care fireşte este dorită, ca să strălucească înaintea celorlalţi oameni cu pilda sa cea bună; dar după drept cuvânt, aceasta se cere, mai cu samă dela acela, pe care cerul, pentru bunele sale urmări, l-a înălţat în cinstea şi treapta cea mai de sus. Acesta, cu mult este mai dator, decât ceialalţi, cărora trebue să le fie de pildă, şi cari se silesc dela sine a se asemâna Stăpânitorului a toate.

Preaînţeleptul Impărat zice: «Ori în ce chip va fi cârmuitorul unei ţări, asemenea vor fi supuşii lui». — «Precum floarea numită: Floarea soarelui urmează drumul soarelui, aşa şi supuşii se silesc să urmeze în vieţuire şi purtare pe stăpânitorul lor».

Poetul tragodii zice:

«Dacă Prinţul fapta bună o cinsteşte,
Şi tot norodul negreşit c'o slăveşte».

De regretat, că traducerea aceasta românească nu se retipăreşte întreagă (Unirea a reprodus numai cap. I. şi II), dar în broşură separată, atât pentru cuprinsul ei, bogat şi în pilde, cât şi pentru forma ei frumoasă tradusă fiind într'o limbă populară arhaică foarte atrăgătoare. — Retipărirea astorfeliu de cărţi ar fi de interes nu numai pentru conservarea vechilor monumente literare, ci şi pentru preoţi şi popor; pentru preoţi, căci le-ar fi de mare ajutor la compunerea de predici poporale, iar pentru popor, căci i s'ar da o lectură foarte folositoare şi frumoasă şi după priceperea lui.

Ne tot plângem, că poporul mai de mult a fost cu mult mai bun decât cel de azi. — Da, pentrucă i se da mai multă lectură religioasă şi după priceperea lui, dacă nu erà cine să-i predice mai mult, ca celui de azi. — Celui de azi însă nu i se dă nici atâta lectură religioasă potrivită, şi nici i se predică de ajuns.

Deci până când îi vom puteà da şi noi o lectură nouă şi mai multă după trebuinţele lui de azi, să retipărim cel puţin monumentele literare vechi mai de valoare şi să-i-le dăm de cetit, fireşte, să-i şi predicăm mai mult, căci atunci cel puţin îl vom reţineà dela căderea mai departe până când îl vom puteà duce mai departe pe calea progresului pe toate terenele condiţiunilor lui de viaţă ca popor creştin şi ca popor român.

Gavriil Hango.

CRONICĂ BISERICEASCĂ-CULTURALĂ.

Pastoralele de Crăciun ale Arhiereilor noştri. Consecvenţi bunului obiceiu, mai bine zis, datoriei de *apostolie*, Arhiereii noştri s'au coborît cu duhul în mijlocul credincioşilor şi fiilor sufleteşti şi de astădată prin pastorale, cari se vor fi cetit în toate colţurile şi în toate bisericuţele noastre. Iată în scurt cam ce merinde sufletească s'a trimis.

1. I. P. S. Sa Mitropolitul în pastorala *pentru popor*, arată cum neamul omenesc, căzut în robia întunerecului, s'a zbătut zădarnic după o îndreptare, până ce a sosit plinirea vremii, când lumii răsare lumina cunoştinţii, vestind dela o margine la alta că nu mai suntem robi ci fii şi moştenitori ai darurilor lui Dumnezeu. Nu ajunge însă numai să *mulţămim* pentru această mare îndurare, ci trebue să luăm din această mare sărbătoare învăţături mari şi folositoare: că D-zeu a făcut lumea cu bunurile ei, pe om după asămânarea sa ca să o stăpânească, iar când prin păcat — din vina noastră — am pierdut această stăpânire *Domnul a adus lumina*, care zămisleşte din suflete nizuinţa spre desăvârşire, care ne fereşte de păcat. La desăvârşire ajungem numai prin desvoltarea puterilor noastre sufleteşti, prin învăţătură şi luminare, pe care o dă mai ales şcoala confesională. Biserica nu e numai loc sfânt de rugăciune şi de săvârşirea tainelor, ci şi de învăţătură, carea face ca omul învăţat pe cel neinvăţat slugă să-l aibă. Ori-ce învăţătură însă e adevărată, bună şi folositoare numai dacă e şi creştinească, intemeiată pe credinţa în D-zeu. Pentru această învăţătură să vă cumpăraţi *cărţi de rugăciuni*, şi orice cărţi bune, cari vor fi ca un dascăl bun în casele voastre, cari vă vor deşteptà, luminà şi învăţà toate cele de lipsă şi de folos".

2. P. S. Sa episcopul Aradului îşi porneşte cuvântul de învăţătură cu „Christos se naşte măriţi-l... cântare, prin care ca şi luceafărul dimineţii cu ceasuri înainte veseşte lumina zilei. Biserica de cu bună vreme a vestit apropierea măritului praznic la care fiecare creştin are vreme a-şi da socoteala: „cum şi-a împlinit datorinţele cătră D-zeu, cătră sine şi cătră deaproapele, cum şi-a făcut datorinţa cătră biserică şi stat; cătră limba şi legea sa, cătră casa şi familia sa şi dându-şi seama de viaţa şi faptele sale, să-şi poată curăţi casa sufletului de intinările vieţii zilnice, ca astfel cu inimă curată şi cu suflet împăcat să poată aşteptà ziua sfintei prăsnuiri şi cu dragoste nefăţărită să primească în casa sa pe împăratul păcii şi al măririi, Christos, carele prin întruparea Sa a adus în lume marele dar al *mântuirei*, fără de care omul nu aveà şi nu puteà aveà nădejde de bine şi de fericire". Aceiaşi cântare ne arată şi cum să prăznuim această mărită şi sfântă zi, *înălţându-ne şi cântând tot pământul* Acelui care cu vorba şi cu fapta a venit să ne înveţe şi lumineze că *omul însuşi* trebuie să voiască şi să lucre la binele şi fericirea sa, cari ca şi mângăierea şi îndestularea se dau fieştecăruia numai în măsura dragostei sale creştineşti, în măsura plinirei legii din credinţă curată, în măsura conlucrării sale proprii: *Celce samână puţin puţin va şi seceră, iar cel-ce seamănă întru binecuvântare va şi seceră.* II. Cor. IX. 6.

3. Iar P. S. S. părintele episcop *Miron* al Caransebeşului, pornind dela aceiaş cântare bisericească, acum când tot insul îşi depune unealta de lucru, *ţăranul* toporul, hărleţul ori furca; *meşteşugarul* ciocanul sau rindeaua, iar *cărturarii* condeiul spre a-şi odihnì trupurile obosite... vine să ne spună că în deosebi noi Românii, cari singuri ne-am pomenit deodată şi *Români şi Creştini*, ar trebuì mai mult decât alţii să fim pătrunşi de adevărul poveţelor creştineşti, de măduva învăţăturilor lui Christos, carea este *iubirea creştinească* pe urma căreia răsare pacea şi buna-înţelegere *„Intr'aceea stă iubirea, nu că noi am iubit pre D-zeu, ci că el ne-a iubit pe noi, şi-a trimis pe Fiiul său spre împăcare pentru păcatele noastre. Iubiţilor! Dacă ne-a iubit pe noi D-zeu şi noi trebue să ne iubim unul pe altul»*. (S. Ion I. scrisoare 4, 9-11).

Aceasta e cea mai mare poruncă a legii lui Christos, a cărui naştere o prăznuim de nou, porunca *iubirei*, pe care Christos a adus-o până a se jertfi *pe sine însuşi* pentru omenime. Nouă ni se cere mai puţin, de tot puţin: ca să nu ne gândim numai la noi ci şi la deaproapele; şi în deosebi

la cei în năcazuri, în sărăcie, în boale, în mizerie, căutând a-le uşură soartea, a-le alină durerea, a-i ajutoră, ca să aibă şi aceia o clipă mai mulţămită şi mai dulce în viaţa-le amărîtă. *«A fi creştin însemnează a fi mântuitorul altora»* a zis un bărbat al bisericii. Deci să căutăm a fi şi noi creştini buni, mântuind pe câţi putem de greutăţile ce-i apasă până la înbrâncire. Astfel mângâind şi întărind pe deaproapele, ne întărim cu toţii împreună şi asta va fi spre folosul deobşte ale poporului, din care facem parte.

Aşa *întimpinăm* cu vrednicie pe cel-ce vine să ne spună: *Eu sunt calea, adevărul şi viaţa; nimenea nu vine la Părintele meu, decât numai prin mine»* şi prin asta ne *înălţăm.*

In urmă arhiereul, — care nu perde o clipă dinaintea ochilor zbuciumul vieţii bântuite de atâtea patimi, mai ales acolo în Bănat, pe care cu conştiinţă deamnă se strădue să o înalţe, să o îndrume — îndeamnă la *aducerea prinoaselor la altar,* semne văzute ale închinării cu „duhul şi cu adevărul".

*

Biserica şi şcoala. La Mitropolia Moldovei sub prezidenţia I. P. S. Mitropolit Pimen pentru întâiaş dată s'a ţinut în Octomvre trecut conferenţa mixtă a dlor protopopi şi revizori şcolari, în frunte cu dl inspector general al învăţământului primar, spre a sfătuì şi hotărî un plan de muncă al preoţilor cu învăţătorii săteşti, pentru luminarea şi îndrumarea ţărănimei pe o cale mai bună. P. S. Sa deschizând conferenţa arată *cum* trebue să muncească împreună aceşti doi factori culturali la ridicarea morală şi materială a ţărănimii *înfrăţindu-şi forţele,* care e mijlocul cel mai puternic de cucerire. Prin muncă pornită din toată inima şi cu toată iubirea pentru ridicarea ţăranului să iasă într'un cerc mai larg, mai luminos.

„A sosit vremea — a spus I. P. S. Sa — ca preotul român să nu-şi mărginească munca pastorală numai între păreţii bisericii. El trebue cât mai ingrabă să iasă afară, peste pragul bisericii, şi peste împrejurarea ţimiterului şi în tot cuprinsul parohiei lui, să se intereseze de traiul ţăranului, de viaţa lui, de gospodăria lui şi în fine de tot ceia-ce contribue la ridicarea lui *spre a-i face viaţa mai fericită.* Preoţimea unui neam nu este chemată a chivernisì schelele omeneşti, ci este datoare a purtà grijă de om, aşa pe cum l-a făcut pe el Dumnezeu; cu alte cuvinte preotul este dator a-se ocupà de cerinţele vieţii sufleteşti a omului şi de cerinţele de toate zilele ale vieţii".

„Asemenea şi învăţătorul sătesc; nu este destul să stea numai de capul şcolarilor săi".

Pildă bună.

*

Un act perfid şi o călcare de lege numeşte „Tribuna" procedeul direcţiunii colegiului reformat din Orăştie, care are îndrăzneala revoltătoare de a se adresà chiar părinţilor ort. rom. să intrevină în chestia limbei de catehizare, cerând însuş catihetului ort. rom. „să se potrivească legilor colegiului reformat (adecă să catechizeze în ungureşte), ca astfel să se poată da calculii". Prin această măsură a voit să sparie pe părinţii slabi de înger şi îngrijoraţi de copiii lor, că aceştia îşi vor perde jumătatea de an nefiind clasificaţi din religiune. Pornirea conducătorilor acestui colegiu e nu numai o călcare a drepturilor noastre de neam şi biserică, ci e şi o condamnabilă vînătoare de suflete pentru reformaţiune între ai noştri. Şi a izbutit tendinţa păcătoasă, căci 2 părinţi strânşi cu uşa au şi trecut la religiunea reformată. Avem toată convingerea că autorităţile noastre bisericeşti nu se vor ostoì până nu se va dà satisfacţia cuvenită prestigiului bisericei noastre adânc jignite.

*

Circularul consistorial Nr. 13534 Şcol. 1910 se ocupă de probleme religioase. „Şcoala confesională fiind susţinută de biserică, fiind o „fiică" a acesteia, e firesc ca întreaga muncă, ce se desfăşură în ea, să poarte mai înainte de toate un timbru religios". Şcoala să-şi aibă caracterul religios, căci numai aşa se poate dà adevărată educaţie religioasă. Mijloacele de promovare ale acestei educaţii sunt multe; deocamdată însă se comunică numai hotărîrea Consistorului, ca de aici încolo fiecare şcoală *să-şi aibă hramul său propriu,* ca şi biserica, când se impun sărbări şcolare cu caracter religios, potrivite

prilejuri de înălţare sufletească pentru elevi şi părinţi. Icoana care reprezintă hramul trebue să se găsească în fiecare şcoală.

Al doilea mijloc educativ, — care poate trebuià pus în locul întâi — e ducerea elevilor la biserică în Dumineci şi sărbători, precum şi Sâmbătă seara şi în ajunul praznicelor la vecernie. „Ducând copiii pur şi simplu la biserică, învăţătorul să nu creadă însă că şi-a achitat întreaga datorie faţă de educaţia religioasă a elevilor, ci el să caute în mod pedagogic a-i face să şi simtă solemnitatea credinţei în Dumnezeu şi fericirea de care e cuprins creştinul când îşi concentrează gândurile asupra Tatălui ceresc (vezi admirabila rugăciune: „In biserica mărirei Tale stând în cer a sta mi-se pare!“). El să caute a le şi explicà anumite momente din serviciul divin, să-i înveţe cum să se roage cu credinţă, cum să aducă jertfă lui Dumnezeu din toată inima şi din tot sufletul, cum să stea în biserică cu frică şi cu cutremur, cum să asculte cuvântul lui Dumnezeu şi cum să-l înţeleagă s. a. m. d.“ In biserici să aibă un rol activ şi elevii ca cântăreţi. Să se facă coruri bisericeşti, fie şi într'o voce, dacă nu în două-trei, cari să cânte nu numai în biserici, ci şi pela înmormântarea binefăcătorilor, la sărbări religioase.....

Concepţia circularului denoată nu numai pricepere pedagogică ci şi o frumoasă înţelegere a problemelor religioase.

*

Vizitaţii canonice a făcut P. S. Sa Episcopul Aradului a 2-a zi de Crăciun pentru a sfinţi biserica credincioşilor din *Cil*, cari deodată cu praznicul creştinătăţii au sărbătorit şi praznicul muncii lor cinstite. In faţa poporului mult, cuvântarea arhierească a admoniat să se ferească de prorocii mincinoşi, cari prin proselitismul lor seduc poporul şi-l înstrăinează de aşezămintele lui străbune. In cursul sf. Liturgii s'a hirotesit nou alesul protopop al Butenilor, încătrău s'a îndreptat apoi P. S. Sa. In drum s'a oprit în *Almaş* unde a făcut vecernia şi a îndemnat poporul la bună înţelegere şi vie alipire cătră aşezămintele strămoşeşti, biserica şi şcoala. La *Căcărău* a sosit seara, a cetit rugăciunea de deslegare, a binecuvântat poporul şi iarăş a vorbit. De aici a mers la Buteni. A treia zi a servit şi a combătut „cu toată energia secta baptistă, care îşi are un puternic cuib aici. A combătut concubinatele, cari au început a luà dimensiuni mai mari în Buteni...» (Bis. şi Şcoala). Va fi fost acesta un îndemn noului protopop, dela care se aşteaptă împlinirea datoriei nu de slujbaş ci de apostol la margini.

Aceste vizitaţii au putere magică pentru stârnirea şi înălţarea simţământului religios; Arhiereii noştri să folosească *des* acest mijloc de întărire a bisericii.

*

Felicitări. Anul nou e prilejul când se obicinuiesc între cei mici ca şi între cei mari a se spune numai vorbe măgulitoare şi de laudă, cari însoţesc urările de bine. P. S. Sa Episcopul Caransebeşului însă, în răspunsul ce l-a dat reprezentanţilor poporului şi a corporaţiilor bisericeşti a făcut o aspră critică stărilor bisericeşti şi culturale, a căror pricină, e că sânt în eparhie prea puţini muncitori harnici şi conştienţioşi şi prea mulţi, cari privesc slujba lor numai de un simplu mijloc de trai de azi pe mâne şi nu cum ar trebuì să fie — de o misiune înaltă apostolică pentru desrobirea culturală a unui popor înzestrat cu însuşiri admirabile, ca puţine alte popoare... «poporul e bun, ascultător, iubitor de jertfe adeseori foarte simţite pentru biserică şi şcoală, numai conducătorii — preoţii şi învăţătorii şi inteligenţii — să fie la înălţimea chemării şi datorinţelor lor şi se vor ajunge rezultatele cele mai frumoase. Greutăţi sunt destule, cele mai multe însă le aflu tocmai aici în centru“ sună judecata arhiereului (F. Dieces.) Dar mi se pare, prea mult se lasă la o parte, se perd din vedere «momentele morale, ideale ale activităţii şi chemării noastre» socotindu-se a se puteà produce o îndreptare prin avertismentul: «toate taxele, toate venitele ce compet fondurilor centrale trebue deci până la cel din urmă bănuţ încassate». Credem de nevoie nu atât strângerea şi administrarea de fonduri, ci mai vârtos crearea unui *nou fond sufletesc, adevărat creştinesc*, acolo unde lipseşte, şi se vor administrà de sine şi *taxele* şi se vor pornì fără zăbavă şi îndreptarea stărilor bisericeşti-culturale neprielnice.

*

Muzeu iconografic. Către sfârşitul lui Noemvrie a. tr. a fost o frumoasă sărbare culturală la Cassa Bisericii. Dl ministru Haret a pus la dispoziţia şi folosul publicului colecţiile de icoane, de vechi obiecte bisericeşti, de fotografii ale monumentelor bisericii istorice etc. cari sunt un *început de muzeu iconografic*, întocmit de administratorul Cassei pe lângă Comisiunea monumentelor istorice. Cu acest prilej dl Gârboviceanu în faţa arhiereilor şi a unui restrâns număr de persoane alese, a făcut o dare de seamă despre binefăcătoarea activitate a Cassei Bisericii dela 1904 încoace despre lucrările de mult preţ pentru aşezămintele bisericeşti a comisiei monumentale istorice, precum şi asupra indemnurilor din cari a pornit colecţionarea şi păstrarea unor preţioase produse ale vechii noastre culturi naţionale, mărturii şi resturi istorice ce au putut fi mântuite de vitregia vremurilor trecute; asupra condiţiilor în cari s'a întreprins această colecţionare şi a scopului ce urmăreşte.

O ce minunat muzeu bisericesc s'ar puteà face şi la noi!

«**Amvonul**» are informaţia care ne miră: «Mai mulţi creştini ne denunţă pe uneltitorii slăbirei credinţei noastre ortodoxe, cari toţi sunt absolvenţi ai seminariilor papistăşeşti din Ungaria şi *cari s'au vârît chiar în aşezămintele noastre bisericeşti*, ocupă locuri importante nu numai în administraţiile publice *şi chiar prin seminariile noastre*... ponegresc tot ce avem noi şi urzesc intrigi pentru scopurile catolicismului (Banciu, Vanca). *Unele din corurile bisericilor noastre din capitală sunt conduse de aceşti teologi uniţi, unii chiar profesori la seminarul catolic*... Chiar în unele epitropii bisericeşti s'au furişat uniţii»...

Aceasta nu mai e proverbiala toleranţă şi libertate religionară, ci să nu grăim osândă — denoată o păcătoasă lipsă de conştiinţă religioasă!

*

Societatea ortodoxă naţională a femeilor române. Propaganda catolică în România a avut darul de a trezi la viaţă activă conştiinţa religioasă a femeilor, a doamnelor române. Această propagandă... vrea să pună stăpânire asupra educaţiei tinerimei şi mai ales a fetelor din cea mai înaltă societate românească a regatului, pentruca astfel mai pe nesimţite să se poată furişà în sufletul familiilor de frunte a neamului românesc, credincios bisericii ortodoxe. Dar primejdia e observată la vreme şi deodată cu protestul energic al ţării se manifestă cu mândră conştiinţă şi demnitate sentimentul religios jignit al doamnelor române, solicitând o unire de forţe pentru a reprimà tendinţele nesăbuite. Şi aşa îşi ia avânt *societatea ortodoxă naţională*, care urmăreşte înalte scopuri creştineşti naţionale prin înjghebarea de institute culturale, menite a da mai nainte de toate o creştere religioasă ortodoxă. Cum această societate a emanat din conştiinţa bunilor români şi creştini ortodocşi ai ţării, ea a reuşit să se impună repede şi să cucerească simpatii pretutindenea. Mişcarea e sprijinită cu căldură de fruntaşii vieţii publice româneşti, cari s'a întrepus cu însufleţire ca să fie recunoscută de persoană morală.

Societatea şi-a inaugurat activitatea binefăcătoare prin înfiinţarea *grădinei de copii* în cartierul Floreasca. Instituţia e pusă sub supraveghiarea unor distinse doamne, cari prin bune elemente didactice vor îngriji de educaţia creştinească naţională a copiilor, iar acest fapt a determinat pe dl ministru Sp. Haret să încredinţeze conducătorilor societăţii ortodoxe naţionale supraveghiarea tuturor grădinilor de copii ale statului din Bucureşti. De curând s'au inaugurat şi *conferenţele populare*, ce se vor ţineà de cei mai buni preoţi mai ales la periferiile oraşului în diferitele cartiere, unde trăeşte populaţia oropsită, şi deci potrivită pentru încercări proselitistice ale misionarilor catolici. Intâiul conferenţiar a fost părintele arhim. I. Scriban, dir. semin. central şi membru în comitetul societăţii. D-nele şi d-şoarele din comitetul societăţii se întrec în zelul şi râvna de a organizà comitetele parohiale din capitală, al căror număr sporeşte mereu Chiar în provincie comitetul central şi diferiţi preoţi fac o propagandă inimoasă pentru popularizarea societăţii, pentru sporirea fondului ei şi pentru câştigarea de noi membrii. Pentru promovarea aceloraş scopuri creştineşti naţionale în 15 Decemvrie v. s'a aranjat în sala mare a Ateneului român un mare concert religios-patriotic

cu concursul corurilor Bisericii Domnița Balașa, a Seminarului Central și sub conducerea măeștrilor artiști și cu cei mai de valoare soliști și soliste. Profitul material e destinat pentru așezămintele școlare ale societății. Conferențiari aleși vor vorbì la Ateneu despre problemele, ce le preocupă societatea, iar pentru închegarea capitalului necesar la înființarea unei *școale model*, cu internat pentru copii români, cari așa vor fi salvați de primejdia înstrăinării prin educația institutelor catolice, se va face cea mai largă propagandă, și se vor folosì toate izvoarele de venit...

Reuniuni de femei avem și noi, cu scopuri culturale și mai ales economice (industria casnică), dar chestia religioasă n'a izbutit încă să se avânte la cinstea de *preocupare*, deși lipsa de educație religioasă a clasei noastre culte trebue să ne pună pe griji.

*

„Revista Preoților“ din Timișoara s'a tulburat pentru observarea ce i-am făcut în numărul nostru trecut, că nu dă aproape nici o hrană sufletească cetitorilor și că ar fi bine să-și angajeze colaboratori de seamă. Răsfoind întreagă colecția anului trecut, oricare cetitor cu judecată obiectivă se poate convinge că, afară de câteva reproduceri din alte publicații și câteva observații lapidare, nu se găsește nici un articol, în care să se fi tratat o singură chestiune *cu temeinicia ce se așteaptă dela o revistă bisericească.* Credeam dintru'nceput că această revistă va pune în discuție și va îmbrățișà multele probleme ale vieții bisericești și ale praxei pastorale, va publicà predici, va da îndemnuri cu caracter practic, va ținea pe cetitori în curent cu publicațiile bune din literatura bisericească etc. Dar, nimic din toate acestea. Nu veți găsì nici chiar o rubrică a informațiunilor, cum se cere dela o revistă bisericească, care se știe face folositoare și prin lucruri la aparență neinsemnate. In schimb veți găsì hărțuieli mărunte și strașnica răsboire în contra argatului P. S. Sale părintelui episcop dela Arad. Veți mai găsì o lărmuitoare demagogie în jurul chestiei «organizării preoțimii», pe care i-a succes să o discrediteze. Da! *„Revistei Preoților“ avem să-i mulțămim cu toții, toată preoțimea noastră, că prin nepricepere și lipsă de tact a compromis o chestiune atât de importantă.* Dacă va fi de trebuință, promitem să dovedim toate acestea mai pe larg. Iată, deci, ce înseamnă „sfătoșenie“: să te apuci de gazetărie bisericească — fără să știi cum să o faci! Repetăm sfatul ce l-am dat mai nainte confraților dela acea revistă.

Tipicul cultului religios.

Cazuri liturgice, date și indigitări tipiconale pe luna lui Februarie.

Mercuri în 2 Februarie. Întimpinarea Domnului nostru Iisus Christos. Deși acest praznic cade in periodul Triodului, la slujba lui cazuri tipiconale speciale, nu sunt. Toată slujba, atât la vecernie, cât și la utrenie, se face după prescrierile mineiului. Nici Triodul nici octoihul nu concurge cu nimic.

Sâmbătă în 5 Februarie la vecernie. La «Doamne strigat-am» 6 stihiri din octoih dela glas 2 și 4 stihiri din Triod dela Duminеca «Fiului rătăcit». «Mărire» «O! de cât bine m'am lipsit eu ticălosul pe mine însu-mi» din Triod «și acum» dogmatica glasului 2 din octoih. După Vohod «Lumină lină» și prohimenul «Domnul s'a împărățit, întru podoabă s'a îmbrăcat». Ectenia «să zicem toți» «învrednicește-ne Doamne» ectenia celor 6 cereri. După al 2-lea vosglas, stihoavna octoihului cu «Mărire» din Triod «și acum» bogorodicina stihoavnei glasului 6. «Acum slobozește» «Prea sfântă Treime» «Tatăl nostru». După vosglas troparul glasului de rând una data «Mărire și acum» al Născătoarei și încheierea ca de obiceiu.

Duminecă în 6 Februarie. Duminеca «Fiului rătăcit» glas 2 vos. 2 Cuv. Păr. Vucol. Ep. La utrenie: După ectenia cea mare «Dumnezeu este Domnul» de 4 ori pe melodia troparului glasului 2 și troparele dela încheierea vecerniei, cu deosebirea, că troparul învierii se cântă de 2 ori. După cele 2 serii de sedelne din octoih Polileul și psalmul 136 «La râul Babilonului» și troparele învierii, «soborul îngeresc». Antifoanele glasului de rând și voscreasna a 2-a. După psalm 50 «mărire» «ușile pocăinței» «și acum». «În calea mântuirii îndreptează-mă». Catavasiile Intimpinării Domnului. La peasna a 3-a sedelnele Triodului. „Grăbește de-mi deschide brațele cele părintești“ „mărire — și acum“. „Ceia-ce nu știi de mire Curată Născătoare de Dumnezeu“, la peasna a 6-a condacul și icosul Triodului. După peasna a 9-a, ectenie mică și sfetilna învierii „mărire“ sfetilna Triodului „și acum“ a Născătoarei de Dumnezeu tot din Triod. La hvalite 5 stihiri din Octoih a glasului de rând și 3 stihiri din Triod. „Mărire“ din Triod „și acum“ „Prea binecuvântată ești“ și doxologia cea mare.
